

УДК 575.224.4:631.5:633.1

СХРЕЩУВАНІСТЬ РІЗНИХ ВИДІВ ЯРИХ ЗЛАКІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ДІЇ ГАММА-ПРОМЕНІВ НА НАСІННЯ МАТЕРИНСЬКОЇ РОСЛИНИ

Пузік В.К., д.с.-г.н., професор

(Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка)

Віддалена гібридизація використовується для створення нових форм рослин з унікальними властивостями, в результаті якої об'єднуються різні геноми неспоріднених видів в одному організмі. Але, цей метод пов'язаний з численними труднощами на шляху його практичного використання. Так, об'єднання в одному генотипі геномів роду *Triticum* і роду *Secale*, як правило, не приводить до прискорення селекційного успіху. Тому, пошук шляхів, які будуть сприяти підвищенню частоти зав'язуваності гібридних зернівок та покращення їх життєздатності при схрещуванні різних видів пшениці і жита має особливе значення. Враховуючи велику роль материнського організму при формуванні зернівки, нами зроблена спроба підвищити зав'язуваність зернівок при гібридизації твердої і м'якої пшениці з житом, шляхом дії на материнський організм гамма-опроміненням [1].

Встановлено, що найкращі результати отримано при дії на насіння материнської форми гама-променів у дозі 150 Гр у всіх комбінаціях схрещування. При дозі 100 Гр спостерігається підвищення зав'язуваності у порівнянні з контрольним варіантом, яке досягає максимуму при дозі 150 Гр і коливається у межах 6,8-9,6 % у комбінації схрещування *T. aestivum* / *S. cereale* та 21,9-29,1 у комбінації *T. durum desf* / *S. cereale*. При дозі 200 Гр спостерігається зниження зав'язуваності гібридних зернівок, яке досягає максимуму при дії гама-опромінення в дозі 250 Гр і становить 1,1-1,8% - в комбінації схрещування *T. aestivum* / *S. cereale*, 3,0-8,3 - в комбінації *T. durum desf* / *S. cereale*. Гамма-опромінення в дозі 250 Гр викликає зниження зав'язуваності [2].

Список літератури

1. Панкова О.В. Схрещуваність різних видів злаків залежно від дії гамма-променів на материнську рослину / О.В. Панкова // Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка. – 2011. – Вип. 57. – С. 236 - 241.
2. Панкова О.В. Особливості схрещування м'якої пшениці та жита залежно від дії різних доз гамма-променів / О.В. Панкова, В.К. Пузік // Селекція і насінництво: темат. наук. зб. – Х., 2013. – Вип. 102. – С. 99 -105.